

**DZIADZIO, ANDRZEJ: POWSZECHNA HISTORIA PRAWA
(VŠEOBECNÁ HISTÓRIA PRÁVA). VYDAWNICTWO
NAUKOWE PWN, WARSZAWA 2008, 476 STRÁN.
(RECENZIA)**

JUDR. JÁN PUCHOVSKÝ, PHD.
KATEDRA PRÁVNÝCH DEJÍN
UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE
PRÁVNICKÁ FAKULTA

Autorom recenzovanej učebnice je Andrzej Dziadzio, dlhoročný vedecko-pedagogický pracovník Jagellonskej univerzity v Krakove v odbore všeobecných dejín štátu a práva. Vo vedeckej oblasti sa špecializuje na dejiny štátu a práva habsburskej monarchie, ako aj na politické dejiny Haliče.

Ako sa konštatuje v úvode učebnice, jej konštrukcia je prispôsobená didaktickému cieľu. Autor vychádza z predpokladu, že historická veda má oboznámiť adepta práva predovšetkým s rozvojom inštitúcií a doktrín spadajúcich do odboru občianskeho, trestného i procesného práva a ukázať mu plynulý vývoj európskej právnej kultúry od stredoveku až po súčasnosť. Tomu je prispôsobená aj štruktúra diela, v ktorom, na rozdiel od väčšiny slovenských, českých, ale aj niektorých poľských¹ učebníc všeobecných dejín štátu a práva, absentuje problematika starovekých právnych dejín. Autor sa v súlade s uvedeným cieľom obmedzuje na výklad právnych dejín vybraných štátov západnej a strednej Európy, Ruska a Spojených štátov amerických. V učebnici je tiež venovaná zvýšená pozornosť problematike právnych doktrín.

Učebnica sa člení na úvodnú časť venovanú prameňom európskej právnej kultúry (právu rímskemu, obyčajovému a kánonickému) a deväť dielov. Diely sa ďalej členia na dvadsaťosem kapitol.

Prvý diel je venovaný histórii prameňov práva v stredoveku a ranom novoveku. Autor tu dal výkladu o jednotlivých štátnych útvaroch jednotnú štruktúru. Najprv sa venuje dejinám daného štátu, potom nasleduje popis jeho štátnej a spoločenskej organizácie, a napokon výklad o prameňoch práva. Prvú kapitolu nazvanú Európa barbarov začína autor prekvapivo výkladom o Rímskej ríši v období dominátu, ktoré sa v historickej i právnej vede všeobecne zaraďuje do obdobia neskorej antiky. Ďalej nasleduje spracovanie problematiky dejín, štátnej organizácie a prameňov práva barbarských ríš západnej Európy (štáty Vizigótov, Ostrogótov, Burgundov a Longobardov).

¹ Napr. MACIEJEWSKI, Tadeusz: Historia powszechna ustroju i prawa. 3. wyd. C. H. Beck, Warszawa, 2007.

Druhá kapitola je venovaná Byzancii. Autor tu podobne ako v časti venovanej Rímskej ríši obdobia dominátu venuje osobitnú stať problematike kresťanstva, čo obohacuje obsah učebnice. Pri výklade vzťahu štátu a cirkvi v Byzancii správne poukazuje na neexistenciu zbožštenia panovníka v Byzantskej ríši, o ktorom niekedy mylne píše aj autori odbornej literatúry. Napriek silnému vplyvu cisára na cirkev bola totiž v Byzancii apoteóza panovníka nemysliteľná, čo vyplýva z podstaty kresťanstva, ktoré bolo byzantským štátnym náboženstvom. Ďalšie dve kapitoly zoznamujú čitateľa s dejinami, štátom a prameňmi práva vo Franskej ríši, Francúzsku a v Nemecku. Rozsiahla piata kapitola nazvaná Slovánske štáty je rozdelená na časti venované Poľsku, Česku, Uhorsku a Rusku. Špecifikom nielen tejto časti diela je, že autor sa – na rozdiel od u nás zaužívanej praxe – v učebnici všeobecnej histórie práva venuje aj právnym dejinám vlastnej krajiny. Zaradenie Uhorska do kapitoly Slovánske štáty však možno považovať za neorganické, tým skôr, že sa autor nezmieňuje o jeho nadväzovaní na veľkomoravskú právnu tradíciu vrátane preberania terminológie z oblasti štátu a práva ani o existencii slovánskeho obyvateľstva na jeho území. V tejto súvislosti je do istej miery výzvou pre našich právnych historikov, aby slovenský prvok v uhorských právnych dejinách viac ako doteraz prezentovali v zahraničí. Posledná kapitola prvého dielu je venovaná renesancii rímskeho práva v západnej Európe spojenej s jeho recepciou.

Druhý diel – História prameňov práva v novoveku (do 18. storočia) obsahuje popis kodifikácií a reforiem práva obdobia absolutizmu v Nemecku a vo Francúzsku, ako aj zákonodarstva Veľkej francúzskej revolúcie. Autor sa tu venuje aj problematike právnych doktrín skúmaného obdobia.

Témou tretieho dielu je história prameňov práva v anglosaskom systéme. Čitateľ tu nájde charakteristiku politických vzťahov, štátnej organizácie, systému súdnictva a prameňov práva v Anglicku a Spojených štátoch amerických.

Štvrtý diel venovaný histórii prameňov práva v 19. storočí je rozdelený na kapitoly venované napoleonskému zákonodarstvu vo Francúzsku, európskemu civilistickému mysleniu skúmaného obdobia, doktrínam trestného práva v Európe 19. storočia a európskym kodifikáciám práva do roku 1918.

Piaty diel nazvaný História prameňov práva v 20. storočí sa člení na dve kapitoly. V prvej sa autor zaoberá právom európskych štátov v období rokov 1918 – 1939. Zaujímavým obohatením tejto kapitoly je exkurz o právnych dejinách Španielska od roku 1469 až do 20. storočia. Nóvum v poľských pomeroch predstavuje nasledujúca kapitola, ktorá obsahuje prvé učebnicové spracovanie evolúcie práva v západnej Európe po roku 1945, ako aj popis právneho vývoja tohto obdobia v štátoch bývalého východného bloku.

Mimoriadne rozsiahly šiesty diel obsahuje podrobný právnohistorický výklad inštitúcií občianskeho práva s využitím komparatívnej metódy. Pred-

metom výkladu v jednotlivých kapitolách tohto dielu sú právo osôb, manželské osobné právo, manželské majetkové právo, vecné, záväzkové a dedičské právo.

Siedmy diel venovaný histórii inštitúcií trestného práva hmotného sa člení na dve kapitoly. Prvá z nich obsahuje výklad stredovekého trestného práva, druhá mapuje inštitúcie trestného práva novoveku a najnovšieho obdobia.

Na siedmy diel tematicky nadväzuje ôsmy diel nazvaný História inštitúcií trestného procesu, rozdelený na tri kapitoly: Stredoveký akuzačný proces, Inkvizičný proces a Novodobý zmiešaný proces.

Predmetom posledného, deviateho dielu je história inštitúcií občianskeho procesu. Autor sa v ňom venoval rímsko-kánonickému a novovekému procesu, ako aj civilnoprocesným úpravám 19. a 20. storočia.

Recenzovaná učebnica je kvalitným dielom vychádzajúcim z najnovších vedeckých poznatkov. Aj vzhľadom na svoje špecifiká, na ktoré som poukázal, môže slovenskému i českému čitateľovi poslúžiť na doplnenie a prehĺbenie znalostí o rozsiahlej a zaujímavej problematike svetových dejín štátu a práva.